

23. oktober 2015

Terrortruslen mod Danmark fra udrejste til Syrien/Irak

Sammenfatning

Konflikten i Syrien/Irak tiltrækker fortsat personer fra Danmark, men antallet af udrejste og hjemvendte har været faldende siden Islamisk Stats (IS) udråbelse af et kalifat i juni 2014 og iværksættelsen af en international indsats i september 2014.

CTA vurderer at mindst 125 personer, er eller har været udrejst fra Danmark til Syrien/Irak. Tallet kan være højere. Ca. halvdelen er vendt tilbage. Mere end hver femte udrejste er blevet dræbt i konfliktzonen. De udrejste er fortsat primært unge, sunni-muslimske mænd. CTA vurderer, at op mod 10 procent af de udrejste til Syrien/Irak er kvinder. Kvinderne vurderes dog ikke at deltage i kamp.

CTA vurderer, at der blandt hjemvendte fra Syrien/Irak er personer, der kan udgøre en terrortrussel. CTA vurderer, at hjemvendte fra konfliktzonen, der ønsker at begå terror, kan handle på eget initiativ eller på opfordring eller instruktion fra grupper eller personer i Syrien/Irak med en global militant islamistisk ideologi. Terrortruslen mod Danmark kan skærpes, såfremt danske udrejste aktivt opfordrer til angreb i Danmark eller mod danske interesser i udlandet.

CTA vurderer, at hjemvendte, der har kontakt til islamistiske miljøer, kan bidrage til radikaliserings af disse. CTA vurderer, at personer, som efter hjemkomsten indgår i kriminelle miljøer, vil have lettere adgang til våben, og at de dermed kan opnå øget kapacitet til at begå terror. CTA vurderer, at en del hjemvendte er skuffede og desillusionerede og ikke umiddelbart er motiverede til at begå terror.

Propagandaen fra militant islamistiske grupper i Syrien/Irak fokuserer i stigende grad på angreb mod Vesten. Der er sket en markant stigning i antallet af angreb og angrebsforsøg siden september 2014. Langt hovedparten er gennemført af personer, der ikke har været udrejst.

CTA vurderer, at de udrejste nu er yngre, opholder sig i konfliktzonen i længere tid og primært tilslutter sig militant islamistiske grupper, alt overvejende IS. CTA vurderer, at dette kan øge risikoen for, at udrejste radikaliseres og opnår kapacitet til at kunne begå terror mod Danmark. CTA vurderer, at truslen fra hjemvendte kan øges, såfremt et stigende antal personer forlader konfliktzonen i Syrien/Irak.

1. Indledning

Konflikten i Syrien/Irak udgør den væsentligste faktor i trusselsbilledet pga. den massive propagandamæssige påvirkning og det store antal udrejste og hjemvendte.

I juni 2014 udråbte den gruppe, der kalder sig for Den Islamiske Stat (IS) et kalifat i visse områder af Syrien/Irak. Efterfølgende er der blevet iværksat en international indsats mod IS og andre militant islamistiske grupper. Både IS og den al-Qaida tilknyttede gruppe Nusra-fronten har siden udsendt trusler om angreb mod koalitionslandene og har løbende i propaganda opfordret til angreb mod Vesten. For IS markerer disse trusler et skifte fra et primært fokus på den lokale konflikt, til at gruppen nu også direkte opfordrer til angreb mod Vesten.

Analysen vurderer terrortruslen fra personer, der er udrejst fra Danmark og har tilsluttet sig militant islamistiske grupperinger i Syrien og i Irak. Analysen omhandler ikke personer, som tilslutter sig andre parter i konflikten, herunder kurdiske eller shiitiske militser, eller personer, som vurderes at være udrejst med andre formål for øje (eksempelvis nødhjælp). Endelig skelnes der ikke mellem, om en person, der er udrejst fra Danmark, har opholdt sig i Syrien eller i Irak eller eventuelt i begge lande.

2. Omfanget af udrejser til konfliktzonen i Syrien/Irak

Konflikten i Syrien/Irak tiltrækker fortsat et stort antal personer fra hele verden, herunder særligt fra regionen. CTA vurderer, at der fra Danmark er mindst 125 personer, som er eller har været udrejst til Syrien/Irak. Tallet er forbundet med en vis usikkerhed og kan være højere.

CTA vurderer, at knap halvdelen af det samlede antal personer, der har været udrejst, nu befinder sig i Danmark, og at knap en fjerdedel stadig er i konfliktzonen. De øvrige udrejste befinder sig andre steder i udlandet. CTA vurderer, at der er en tendens til, at de udrejste i stigende grad omkommer i konfliktzonen. Mindst 27 udrejste fra Danmark er formodet dræbt. Tallet vidner om den alvorlige risiko, der er forbundet med udrejse til konfliktzonen. CTA vurderer, at Danmark ligger i den højere ende, når det gælder antal dræbte i forhold til antal udrejste, hvis der sammenlignes med andre vestlige lande.

CTA vurderer, at der efter udråbelsen af et kalifat er færre personer, som udrejser til Syrien/Irak fra Danmark, men at konfliktzonen fortsat tiltrækker personer, som udrejser for første gang eller genudrejser. CTA vurderer, at også antallet af hjemrejser er faldet siden udråbelsen af et kalifat. CTA vurderer, at dette kan skyldes, at hovedparten af de personer, der befinder sig i Syrien/Irak, har intention om at forblive i kalifa-

tet og kæmpe for dets konsolidering og udbredelse, og at det ligeledes er blevet vanskeligt at forlade IS-kontrollerede områder.

Der er en stigende tendens til, at flere af de udrejste bliver i Syrien/Irak i en længere periode. En stor del af de personer, som aktuelt befinder sig i Syrien/Irak, har ikke været retur i Danmark og har opholdt sig i Syrien/Irak i en periode på mere end et år.

3. De udrejstes profil

Det er fortsat primært yngre sunni-muslimske mænd, der udrejser fra Danmark til konflikten i Syrien/Irak. Der er en tendens til, at de personer, der udrejser for første gang, er yngre end i konfliktens første år.

Motivationen for at udrejse har ændret sig over tid. I begyndelsen af konflikten udrejste mange med det formål at bekæmpe Assad-regimet. CTA vurderer, at hovedparten af de udrejste, der befinder sig i Syrien på nuværende tidspunkt, har tilsluttet sig IS.

Der har siden sommeren 2014 været en række kvinder, som er udrejst. CTA vurderer, at kvinderne primært er udrejst sammen med eller for at tilslutte sig deres kærester/ægtefæller. Enkelte kan være udrejst med det formål at finde en ægtefælle i Syrien/Irak.

CTA vurderer, at knap halvdelen af de personer, der er eller har været udrejst fra Danmark, har været involveret i kriminalitet, herunder personfarlig kriminalitet.

Hovedparten af de udrejste fra Danmark er danske statsborgere. De udrejste har dog en meget forskelligartet etnisk baggrund. Der er også etnisk danske konvertitter blandt de udrejste.

CTA vurderer, at personer er udrejste fra store dele af landet, men at flest er rejst fra København, Aarhus, Odense og visse andre provinsbyer. Mange af de udrejste har forbindelser til islamistiske miljøer. CTA vurderer, at der er personer i disse miljøer, der aktivt søger at fremme en militant islamistisk dagsorden, og som bidrager til radikaliserings i militant islamistisk retning. CTA vurderer, at sådanne personer tillige i flere tilfælde bidrager til facilitering af personer til konfliktzonen og til indsamling af midler, der formidles til konfliktzonen.

4. Vurderingen af terrortruslen fra udrejste til og hjemvendte fra Syrien/Irak

Det er ikke alle, der har deltaget i kamphandlinger eller opholdt sig hos militant islamistiske grupper i Syrien/Irak, som udgør en trussel mod Danmark efter deres hjem-

komst. CTA vurderer, at en del af de hjemvendte fra konfliktzonen er desillusionerede eller skuffede, f.eks. over interne kampe mellem oppositionsgrupper i Syrien og de vanskelige levevilkår i området. Andre er skræmte af IS' voldelige og meget brutale fremfærd og af de strenge leveregler, herunder særligt for kvinder.

CTA vurderer dog, at hjemvendte kan udgøre en særlig terrortrussel. Opholdet i konfliktzonen kan betyde øget brutalisering og voldsparathed, tætte kontakter til personer eller grupper med intention om angreb mod Vesten samt øget kapacitet til at udføre terrorangreb. Derudover kan de hjemvendte, ligesom personer der ikke har været udrejst, påvirkes af den propaganda, som militant islamistiske grupper udbreder på bl.a. sociale medier.

CTA vurderer, at hjemvendte fra konfliktzonen, der ønsker at begå terror, kan handle på eget initiativ eller på opfordring eller instruktion fra grupper eller personer i Syrien/Irak med en global militant islamistisk ideologi.

De udrejste til Syrien/Irak kan ligeledes udgøre en trussel, mens de opholder sig i konfliktzonen, hvis de kommunikerer med personer i Danmark. De kan eksempelvis fungere som radikaliserere, bidrage til facilitering af nye udrejsende eller komme med deciderede opfordringer til angreb. CTA vurderer, at der er udrejste fra Europa, som har opfordret til terrorangreb og givet konkret vejledning herom til personer, der opholder sig i vestlige lande. CTA vurderer, at sådanne opfordringer også kan komme fra personer udrejst fra Danmark.

Militant islamistisk propaganda opfordrer direkte og vedholdende enkeltpersoner til at gennemføre simple angreb med lettilgængelige midler. Simple angreb kræver ikke en høj grad af kapacitet, og CTA vurderer, at erfaring fra en konfliktzone ikke er afgørende for, at et simpelt terrorangreb kan gennemføres. CTA vurderer dog, at hjemvendte, som har opnået en kapacitet gennem træning eller kamperfaring i en konfliktzone som Syrien/Irak, vil kunne gennemføre et simpelt angreb med større effekt.

CTA vurderer, at en stor del af de udrejste fra Danmark opnår konkrete militære færdigheder som følge af træning og eventuel deltagelse i kamphandlinger. CTA vurderer, at grundlæggende militær træning kan øge de udrejstes kapacitet, eksempelvis i forhold til våbenhåndtering eller fremstilling af simple bomber, ligesom deltagelse i militær kamp kan give en øget taktisk forståelse. En sådan erfaring kan føre til mere komplekse angreb eller angrebsplaner. CTA vurderer, at personer med lange ophold i konfliktzonen i særlig grad kan have opnået en sådan kapacitet.

CTA vurderer, at de udrejste kvinder i nogle tilfælde modtager grundlæggende våben-træning, men at de typisk varetager støttefunktioner, som ikke i sig selv giver dem øget kapacitet til at begå terror. CTA vurderer tillige, at kvinder, der er udrejst til Syrien/Irak, kan bidrage til radikaliserings og facilitering, både under opholdet i konflikt-zonen og efter at være vendt hjem.

CTA vurderer, at nogle af de udrejste allerede forud for deres ophold i konfliktzonen har udvist en grad af voldsparathed og/eller kendskab til våbenhåndtering, og at nogle af de personer, som returnerer til Danmark, fortsat udviser en grad af voldsparathed. CTA vurderer, at personer, som efter hjemkomsten indgår i kriminelle miljøer, vil have lettere adgang til våben, og at de dermed kan opnå øget kapacitet til at begå terror. De kan desuden bidrage til radikaliserings i disse miljøer.

I kølvandet på IS og Nusra-frontens opfordringer til angreb mod koalitionslandene i efteråret 2014, er der sket en markant stigning i antallet af terrorangreb og angrebsplaner i Vesten. Hovedparten af angrebene siden udråbelsen af et kalifat er gennemført af personer, som i en eller anden grad har sympatiseret med IS, men som ikke selv har været udrejst til en konfliktzone. CTA vurderer dog samtidig, at andelen af angreb eller angrebsplaner i Vesten, der involverer personer, som har haft ophold i konfliktzonen, er stigende.

CTA vurderer, at der er større mulighed for, at terrorplaner afsløres, hvis der er flere personer involveret, og hvis den eller de pågældende har haft internationale kontakter, herunder har været udrejst til en konfliktzone. Militant islamistiske grupper er opmærksomme på dette forhold og opfordrer derfor i propagandaen til, at angreb gennemføres af enkeltpersoner eller i små grupper.

I udlandet er der eksempler på angreb eller angrebsplaner udført af personer, der var eller opfattede sig som værende genstand for rejserestriktioner. I Danmark er der ligeledes personer, som er opsat på at udrejse, men hindres af enten familien eller myndighederne i Danmark eller i udlandet. CTA vurderer, at personer i Europa, herunder i Danmark, ofte vil kunne finde illegale måder at udrejse på, men at hindret udrejse potentielt kan føre til intention om at begå terrorangreb i hjemlandet.

CTA vurderer, at der er hjemvendte, som varetager praktiske opgaver i Danmark relateret til konflikten i Syrien/Irak. Det kan dreje sig om pengeindsamlinger eller indsamling af materiel. Der er tillige personer, der efter at være hjemvendt påtager sig en radikaliserende eller faciliterende rolle i de islamistiske miljøer. CTA vurderer, at personer, som er returneret til Danmark og har kontakt til hjemlige islamistiske miljøer,

derigennem vil kunne blive fastholdt i en militant islamistisk bane eller påvirke andre i den retning.

I Danmark er der ikke set eksempler på hjemvendte fra Syrien/Irak, som har udført terrorangreb. CTA vurderer, at dette bl.a. kan hænge sammen med den indsats, som myndighederne, herunder sikkerhedsmyndighederne, retter mod hjemvendte. CTA vurderer samtidig, at mange af de personer, som er returneret efter udråbelsen af et kalifat i Syrien/Irak, ikke har haft eller længere ønsker at have forbindelse til IS eller militant islamisme.

CTA vurderer dog, at hjemvendte fra konfliktzonen kan udgøre en mere langsigtet potentiel trussel, idet deres kapacitet vil kunne finde anvendelse, hvis f.eks. begivenheder i Danmark eller i udlandet opfattes som provokerende eller krænkende.

CTA vurderer, at en stigende del af de udrejste fra Danmark har været tæt på kamp-handlinger eller andre brutale handlinger. CTA vurderer, at disse oplevelser kan medføre en yderligere radikaliserings og brutalisering af både udrejste mænd og kvinder, og at det potentielt kan føre til intention om terror eller anden voldelig kriminalitet i Danmark. Udrejste kan desuden være direkte eller indirekte berørt af koalitions indsats i Syrien/Irak, hvilket yderligere kan øge motivationen for at ramme Vesten, herunder Danmark.

CTA vurderer, at de personer, som returnerer efter længere ophold i konfliktzonen, har en større sandsynlighed for at være blevet påvirket af de militant islamistiske gruppers ideologi, propaganda og brutalitet. En stor del af de udrejste er unge under 25 år. CTA vurderer, at de derfor kan være særligt modtagelige og påvirkelige.

CTA vurderer, at terrortruslen i Danmark fra hjemvendte kan øges, såfremt et stigende antal personer, der har tilsluttet sig IS eller andre militant islamistiske grupper, vælger eller tvinges til at forlade konfliktzonen i Syrien/Irak.